

Naturhistorisk Forening for Nordsjælland
Tur til Vadehavet
26. – 29. maj 2019

Søndag 26. maj

"Over Sø og Land"

Her strakte vi ben og holdt kaffe- og tissepause.
– det fynske naturområde ved Tarup-Davinde er formet af mange års gravning efter råstoffer og ændres og udvides hele tiden. Et velegnet sted til et længere besøg.

Skamlingsbanken

Her spiste vi den medbragte frokost.

Vadehavscentret og Vaden ved ebбетid.

Her kunne vi gå på opdagelse i det forholdsvis nyindrettede museum eller vælge at gå en tur med guide ud i Vaden.

Mandag 27. maj

Emmerlev Klev.

Vidå-slusen

Der var fine muligheder for fuglekig, cafébesøg eller bare nyde den fantastiske udsigt over vadehavet og **Margrethe Kog** fra slusen.

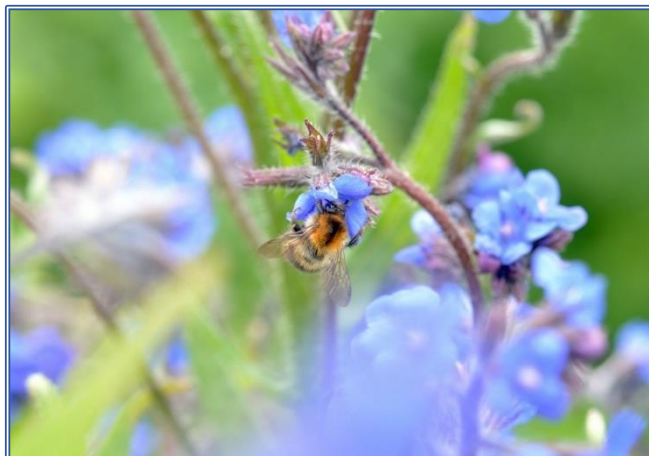

Derefter kørte vi helt ned til den tyske grænse og langs med det famøse hegn, der er opsat langs grænsen.

Noldemuseet

Frokost i den smukke have, der omkranser museet. Derefter rundvisning i det historiske hus, som Emil Nolde selv tegnede og som indeholder både bolig og atelier.

Aventoft

Her fik vi chancen for lidt indkøb på den tyske side af grænsen. Stedet er desuden kendt for at være observationssted for Sort Sol på de relevante tidspunkter af året.

Gallehus

Turen gik videre til lyden af Poul Reumerts fyldige recitation af Guldhornene, inden vi nåede frem til **Guldhornstenene**. Her fortalte Helle Breuning historien om, hvordan begge guldhorn kom til syne med i henholdsvis 1639 og 1734, dvs. med 95 års mellemrum blev guldhornene fundet med ca. 25 meters afstand i Gallehus.

Trøjborg Slotsruin

Videre gik turen til Trøjborg Slotsruin – omtalt allerede i 1300-tallet med smukke gamle mure og ravnerede. I dag et yndet sted at blive viet.

Kogsbøl Mose

Efter aftensmaden havde vi en aftale om en guidet tur i Kogsbøl Mose. Den blev noget længere end forventet.

Tirsdag 28. maj

Draved Skov

Det største område med urørt skov i Danmark. Vores guide Iver Gram fortalte levende om den særegne skov.

Vi fornemmede, hvordan danske skove så ud for tusinder af år siden.

Nogle var også heldige at se to traner i den nærliggende **Kongens Mose**, hvor vi indtog frokosten.

Vongshøj

Fra tårnet, der er 67 meter over havet, er der frit udsyn over landskabet.

Udsigten over hedeslette og bakkeøer er storslået. Mod vest ses klitterne på Rømø og Sild, mod syd ses Tønder og Tinglev, mod øst bakkelandskabet ved Aabenraa og mod nord anes Ribe Domkirkes borgertårn.

I klare nætter kan blinken fra fyret på Blåvandshuk skimtes.

Sølsted Mose

Fugleværnsfonden har overtaget området og i 2010-2016 er der brugt tilsammen 15 mio. kroner på at genskabe store dele af Sølsted Mose fra tilgroet og drænet mose til aktiv højmoser med vidtstrakte vidder og naturlig vandstand. Store områder er blevet ryddet for birk og andre træer, og afgræsning og højere vandstand har bremset den udvikling, der truede med at ødelægge den unikke højmoser-natur.

Dagens sidste mål inden middag var **Ballum Sluse** for dem, der ville have et sidste kig over vaden inden hjemrejsen næste dag.

Resten af aftenen nød vi vores middag og kaffe i hyggeligt samvær på turens sidste aften.

Onsdag 29. maj

Første stop på hjemturen

Helm Polde - et stort flyvesandsområde i den sydlige del af Hønning Plantage med øer af gammelt flyvesand. En særegen natur med hedelyng og ene.

Derefter gik vi på jagt i

Åskov Mose i Stensbæk Plantage ved Gram for at finde den sjældne cypres ulvefod, som er på den danske rødliste over arter, der er i fare for at forsvinde helt.

Tredje punkt på turen var **Gram Lergrav**, hvor der er gjort spændende fund i den ca. 10 mio. år gamle fortidshavbund, der ligger under det meste af Syd- og Sønderjylland, men kun er tilgængelig i Lergraven. Her fik vi både en spændende gennemgang af de fund, der er gjort og en tur ud i selv området, hvor der stadig kan gøres spændende fund i undergrunden.

Vi takker deltagerne for, at turen blev vellykket og forløb næsten uden problemer. En særlig tak til bidragydere af billeder, plante- og fuglelister. 😊

Fugleliste – Vadehavet 2019 (97 fugle)

Fiskehejre	<i>Ardea cinerea</i>	Digesvale	<i>Riparia riparia</i>
Knopsvane	<i>Cygnus olor</i>	Landsvale	<i>Hirundo rustica</i>
Grågås	<i>Anser anser</i>	Bysvale	<i>Delichon urbica</i>
Bramgås	<i>Branta leucopsis</i>	Engpiber	<i>Anthus pratensis</i>
Knortegås	<i>Branta bernicla</i>	Skovpiber	<i>Anthus trivialis</i>
Gravand	<i>Tadorna tadorna</i>	Hvid vipstjert	<i>Motacilla alba</i>
Gråand	<i>Anas platyrhynchos</i>	Gul vipstjert	<i>Motacilla flava</i>
Spidsand	<i>Anas acuta</i>	Jernspurv	<i>Punella modularis</i>
Pibeand	<i>Anas penelope</i>	Rødhals	<i>Erithacus rubecula</i>
Troldand	<i>Aythya fuligula</i>	Blåhals	<i>Luscinia svecica</i>
Hvinand	<i>Bucephala clangula</i>	Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Agerhøne	<i>Perdix perdix</i>	Sangdrossel	<i>Turdus philomelos</i>
Fasan	<i>Phasianus colchicus</i>	Misteldrossel	<i>Turdus viscivorus</i>
Skarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	Sjagger	<i>Turdus pilaris</i>
Rørdrum	<i>Botaurus stellaris</i>	Solsort	<i>Turdus merula</i>
Fiskehejre	<i>Ardea cinera</i>	Sivsanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>
Skestork	<i>Platales leucorodia</i>	Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>
Rørhøg	<i>Circus aeruginosus</i>	Havesanger	<i>Silvia borin</i>
Blå Kærhøg	<i>Circus cyaneus</i>	Munk	<i>Silvia atricapilla</i>
Hedehøg	<i>Circus pygargus</i>	Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>
Hvæpsevåge	<i>Pernis apivorus</i>	Gærdesanger	<i>Silvia curruca</i>
Musvåge	<i>Buteo buteo</i>	Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>
Tårnfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	Kærsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>
Vandrikse	<i>Rallus aquaticus</i>	Gulbug	<i>Hippolais icterina</i>
Blishøne	<i>Fulica atra</i>	Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>
Trane	<i>Grus grus</i>	Skovsanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>
Strandskade	<i>Haematopus ostralegus</i>	Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>
Klyde	<i>Recurvirostra avosetta</i>	Musvit	<i>Parus majus</i>
Stor Præstekrave	<i>Charadrius hiaticula</i>	Blåmejse	<i>Parus caeruleus</i>
Hjejle	<i>Pluvialis apricaria</i>	Sumpmejse	<i>Poecile palustris</i>
Vibe	<i>Vanellus vanellus</i>	Spætmejse	<i>Sitta europaea</i>
Stenvender	<i>Arenaria interpres</i>	Husskade	<i>Pica pica</i>
Almindelig ryle	<i>Calidris alpina</i>	Allike	<i>Corvus monedula</i>
Rødben	<i>Tringa totanus</i>	Råge	<i>Corvus frugilegus</i>
S/I Kobbersneppe	<i>Limosa</i>	Gråkrage	<i>Corvus cornix</i>
Hættemåge	<i>Larus ridibundus</i>	Sortkrage	<i>Corvus corone</i>
Sølvmåge	<i>Larus argentatus</i>	Ravn	<i>Corvus corax</i>
Svartbag	<i>Larus Marinus</i>	Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>
Sildemåge	<i>Larus fuscus</i>	Gråspurv	<i>Passer domesticus</i>
Dværgmåge	<i>Hydrocoloeus minutus</i>	Skovspurv	<i>Passer montanus</i>
Sortterne	<i>Chlidonias niger</i>	Bogfinke	<i>Fringilla coelebs</i>
Tejst	<i>Cephus grylle</i>	Tornirisk	<i>Carduelis cannabina</i>
Huldue	<i>Columba oenas</i>	Graåsisken	<i>Carduelis flammea</i>
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>	Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>
Gøg	<i>Cuculus canorus</i>	Grønirisk	<i>Chloris chloris</i>
Mursejler	<i>Apus apus</i>	Rørspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>
Sortspætte	<i>Dryocopus marius</i>	Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>
Grønspætte	<i>Picus viridis</i>	Bomlærke	<i>Emberiza calandra</i>
Stor Flagspætte	<i>Dendrocopos major</i>		
Sanglærke	<i>Alauda anensis</i>		

Planteliste – Vadehavet 2019

Dette er ikke en planteliste i bogstavelig forstand, da det ikke er nær alle de planter vi så, der er med på liste. Jeg har noteret de input, jeg har fået fra andre deltagere og vores turguider. De fleste planter blomstrede, men nogle der var i vegetativt stade, er også med. Jeg har ikke medtaget planter fra alle de lokaliteter, hvor vi så dem. Desuden er der nogle træer og buske, som blev omtalt/diskuteret undervejs. Birthe Sine Jepsen

Tarup – Davinde

Dagpragtstjerne
Aftenpragtstjerne
Krumhals
Tandfri vårsalat
Tofrøet vikke
Foder-vikke
Vår-brandbæger

Skamlingsbanken

Hejrenæb
Pyrenæisk storkenæb
Tveskægget ærenpris
Vild Kørvel
Tusindfryd
Løgekarse

Vadehavet

Almindelig
stedmoderblomst
Strandtrehage
Læge-kokleare
Vadegræs
Kveller
Sandkryb
Stilkløs Kilebæger

Emmerlev Klev

Kamgræs
Tigger-ranunkel
Bidende ranunkel
Blæresmælde
Blød storkenæb
Liden storkenæb
Kløftet storkenæb
Kællingetand
Eng-brandbæger
Blåstjerne
Stor bakkestjerne
Gedeskæg
Hejrenæb
Smalbladet vikke

Gallehus

Korsknap
Engkarse

Trøjborg Slotsruin

Gul Iris
Vedbend torskemund
Vandaks

Kogsbøl Mose

Pors
Tørst
Skovstjerne
Almindelig kohvede
Græsbladet fladstjerne
Nedbøjet ranunkel
Vandnavle
Sumpstrå
Blåtop
Hirsestar
Topstar
Vellugtende gulaks
Knæbøjet rævehale
Hedelyng
Klokkelyng
Smalbladet kæruld
Tue kæruld
Trævlekrone
Engkarse
Tormentil
Gåsepotentil
Vandranunkel
Kongebregne

Draved Skov

Maj blomst
Skovstjerne
Storkonval
Tørst
Kristtjørn
Krybende læbeløs
Skovstar
Skavgræs
Skov-padderok
Eng-nellikerod
Skovmærke
Smalbladet milturt
Sanikel
Lund-fredløs
Stor fladstjerne
Bjerg-ærenpris
Tveskægget ærenpris
Lav ranunkel
Bidende ranunkel
Liljekonval
Blåbær
Angelik
Krans-konval
Lund-fladstjerne sp.

Vongshøj

Vandkarse
Dagpragtstjerne
Blåhat
Alm. Kongepen
Liden kløver
Småbladet milturt
Udspærret vinterkarse

Søllested Mose

Kragefod
Frøbid
Vandnavle
Gul åkande
Tormentil
Smalbladet kæruld
Tue-kæruld
Svømmende vandaks
Knopsiv
Rødknæ
Trævlekrone
Græsbladet fladstjerne
Hvid snerre
Smalbladet vikke
Vandrøllike
Mose troldurt
Gul iris
Pors

Helm Polde

Hedelyng
Gyvel
Rævling
Lyng-snerre
Klitfyr
Skovfyr
Alm. ene
Kornet stenbræk
Flipkrave
Krat-viol
Håret høgeurt

Åskov Hede

Cypres-ulvefod
Tidlig dværgbunke
Mark-ærenpris
Tormentil

Gram Lergrav

Skov-hullæbe
Skov-kogleaks
Trevlekrone
Alm. skjolddrage